



JAK MIESZKAJĄ POLACY?

Materiał na konferencję prasową w dniu 1 XII 2021,
towarzyszącą konferencji naukowej
„Harmonized longitudinal data on social structure:
Polish research in a cross-national perspective”

Informacja o Polskim Badaniu Panelowym POLPAN

Polskie Badanie Panelowe POLPAN to unikatowy program badania struktury społecznej realizowany od 1988 r. w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN. Badanie odbywa się co 5 lat i oparte jest na indywidualnych wywiadach bezpośrednich. W panelowej części badania uczestniczą regularnie te same osoby (niektóre od początku). Pozwala to analizować losy badanych w długiej perspektywie czasowej. Jednocześnie na każdym etapie badania dobierane są młodsze osoby, co sprawia że wyniki są reprezentatywne dla Polek i Polaków w wieku 21 i więcej lat.

Wywiady są realizowane według kwestionariusza, który zawiera pytania dotyczące przebiegu życia zawodowego, postaw społeczno-politycznych oraz wielu innych kwestii związanych z przystosowywaniem do zmian zachodzących w systemie polityczno-ekonomicznym. Badanie POLPAN było dotychczas realizowane w latach 1988, 1993, 1998, 2003, 2008, 2013 i 2018. Ze względu na swoją specyfikę badanie pozwala na uchwycenie długofalowych trendów. W związku z tym wiele wyników jest aktualnych na dziś i na jutro.

Jak mieszkają Polacy?

Sytuacja mieszkaniowa z jednej strony określa warunki życiowe i zaspokojenie podstawowych potrzeb jednostek, a z drugiej strony ma związek z zasobami posiadanymi przez gospodarstwo domowe. Dane POLPAN pozwalają śledzić, jak sytuacja mieszkaniowa Polaków zmieniała się na przestrzeni trzydziestu lat (1988–2018).

Jak przebiegał proces prywatyzacji mieszkań po 1988 roku?

Tuż przed transformacją ustrojową (1988) najbardziej powszechną formą własności mieszkań były mieszkania spółdzielcze i kwaterunkowe (64% badanych mieszkało w takich lokalach). W kolejnych latach następował dość gwałtowny proces prywatyzacji mieszkań. Odsetek badanych mieszkających w prywatnych mieszkaniach wzrósł z 17% w 1988 roku, do 40% w 1993 i 79% w 2008 roku. W 2018 roku odsetek ten nieznacznie spadł do 73%.

Kogo w latach 90. było stać na własne mieszkanie?

O ile zjawisko prywatyzacji było dość powszechne, o tyle zaznaczyły się wyraźne różnice w tym, jak zjawisko to postępowało w różnych grupach polskiego społeczeństwa. W latach 90. właścicielami mieszkań zostawały głównie osoby pracujące jako specjaliści z wyższym wykształceniem oraz właściciele zakładów wytwórczych i usługowych. Trochę rzadziej, ale również relatywnie często, prywatne mieszkania nabywali technicy i wyspecjalizowani pracownicy administracyjno-biurowi (tzw. białe kołnierzyki). W najmniejszym stopniu prywatyzacja rynku mieszkaniowego doświadczana była przez osoby wykonujące niewykwalifikowane prace fizyczne. Głównym sposobem nabycia prywatnego mieszkania było uwłaszczenie mieszkań spółdzielczych i komunalnych.

Jak przebiegał proces prywatyzacji mieszkań po roku 2000?

W kolejnych latach (po roku 2000), proces prywatyzacji był coraz bardziej powszechny, ale mimo to utrzymywały się relatywne różnice pomiędzy segmentami polskiego społeczeństwa. O ile właściciele mieszkań wśród specjalistów z wyższym wykształceniem, przedsiębiorców oraz białych kołnierzyków było 83%, tak wśród niewykwalifikowanych pracowników fizycznych było ich 71%.

Kto może dzisiaj cieszyć się mieszkaniami o wysokim standardzie?

Przywilejem poszczególnych grup, oprócz posiadania mieszkania, był też jego standard. Im wyższe pozycje zajmowali badani w strukturze społecznej, tym większe były ich mieszkania. Różnica w średniej liczbie metrów kwadratowych na głowę pomiędzy specjalistami z wyższym wykształceniem a niewykwalifikowanymi pracownikami fizycznymi wyniosła 10m² – czyli jeden średniej wielkości pokój.

Kto ma największe szanse na kredyt?

Główną formą nabywania mieszkania w ostatnim okresie (tj. w latach 2013 i 2018) był kredyt hipoteczny. Jednakże kredyty takie były dostępne głównie dla osób z wyższych warstw społeczno-ekonomicznych polskiego społeczeństwa: specjalistów z wyższym wykształceniem oraz właścicieli zakładów wytwórczych i usługowych.

Opracowanie: Michał Kotnarowski, Instytut Filozofii i Socjologii PAN

Eksperti Polskiego Badania Panelowego POLPAN

Imię i nazwisko	Przykłady zainteresowań w badaniu POLPAN	Email
Kazimierz M. Słomczyński	Struktura klasowa. Postawy społeczno-polityczne.	słomczyński.1@osu.edu
Krzyszyna Janicka	Sytuacja pracy, płęć. Percepcja konfliktów społecznych.	kjanicka@ifispan.waw.pl
Henryk Domański	Ruchliwość i otwartość struktury społecznej	hdomansk@ifispan.edu.pl
Anna Kiersztyn	Formy zatrudnienia. Prekariat.	chaber@is.uw.edu.pl
Zbigniew Sawiński	Metodologia badań panelowych. Edukacja.	zsawins@ifispan.edu.pl
Ilona Wysmulek	Korupcja. Merytokracja. Wizje sukcesu życiowego.	ilona.wysmulek@ifispan.edu.pl
Michał Kotnarowski	Zachowania wyborcze. Mieszkania.	kotnarowski@ifispan.edu.pl
Małgorzata Mikucka	Zdrowie fizyczne i psychiczne. Samotność osób starszych.	mikucka.m@gmail.com
Marcin Ślarzyński	Poglądy prawicowe. Transfery socjalne.	mślarzynski@ifispan.edu.pl
Kinga Wysieńska-Di Carlo	Egalitaryzm	kingaw228@gmail.com
Katarzyna Kopycka	Ruchliwość społeczna i wczesne kariery zawodowe	k.kopycka@is.uw.edu.pl
Ewa Jarosz	Budżet czasu	ejarosz@ifispan.edu.pl
Danuta Życzyńska-Ciołek	Ubóstwo. Biografie w wywiadach narracyjnych.	dzyczynska-ciolek@ifispan.edu.pl
Anna Turner	Spółeczeństwo sieci. Internet i nowe technologie	annahturner@hotmail.com
Jacek Mazurczak	Nacjonalizm. Autorytaryzm. Radykalizacja.	jmazurczak@ifispan.edu.pl
Wyłącznie w języku angielskim		
Irina Tomescu-Dubrow	Determinanty sukcesu na rynku pracy	dubrow.4@osu.edu
Robert Kunovich	Źródła niepewności	kunovich@uta.edu
Alexi Gugushvili	Ruchliwość społeczna. Zdrowie fizyczne i psychiczne	alexi.gugushvili@sosgeo.uio.no
Joshua Dubrow	Reprezentacja polityczna	jdubrow2000@gmail.com

Publikacje książkowe Polskiego Badania Panelowego POLPAN (w języku polskim)*

- Kiersztyn, Anna, Danuta Życzyńska-Ciołek i Kazimierz M. Słomczyński red. 2017. *Rozwarstwienie społeczne: zasoby, szanse i bariery. Polskie Badanie Panelowe POLPAN 1998–2013*. Warszawa: Wydawnictwo IFIS PAN.
- Wesołowski, Włodzimierz, Krzyszyna Janicka i Kazimierz M. Słomczyński, red. 2017. *Strukturalizacja społeczeństwa polskiego: Ewolucja paradygmatu*. Warszawa: Wydawnictwo IFIS PAN.

* Na stronie polpan.org, poza wymienionymi książkami w języku polskim, znajdują się informacje o kilku książkach o badaniu POLPAN w języku angielskim oraz o kilkudziesięciu artykułach z tego badania w czasopiśmie naukowych w języku polskim i angielskim.